
Legeforeningen sier nei til AF

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Vårt forhold til Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) har vært varierende gjennom AFs 20-årige historie. Legeforeningen var en av de fremste aktører ved dannelsen av AF i januar 1975. Sentralstyret den gang følte et behov for en forlenget politisk arm og så en mulighet i en større sammenslutning av akademiske yrker. Alt i 1982 kom den første skilsmissen. Legeforeningen meldte seg ut fordi man fryktet at AF skulle tre inn som avtalepart også på den kommunale sektor. Legeforeningen ville i så fall miste sitt partsforhold i kommunesektoren, slik som det er i statssektoren. Legeforeningen mente også at AFs vedtekter ikke gav langtidsutdannede god nok kontroll over utviklingen. Seks andre organisasjoner varslet i 1983 utmeldelse av samme grunn. Disse seks hadde planer om å danne et alternativt akademikerforbund. Løsningen på konflikten ble at Legeforeningen og de seks forhandlet seg tilbake til et omorganisert AF.

Legeforeningen så på medlemskap i AF som et strategisk valg, hvor sentralt plasserte tillitsvalgte fra vår forening kunne komme i viktige posisjoner. Både i den første perioden av vårt medlemskap og i den neste frem til 1992, har Legeforeningen hatt stor innflytelse i AF ved at mange sentrale posisjoner har vært bekledd med folk fra Legeforeningens ledelse.

Som et ledd i utviklingen av en strategisk plattform ønsket Legeforeningen, og de fleste andre organisasjoner, at AF skulle vokse for derved å få større tyngde. Legeforeningen støttet derfor Sykepleierforbundets inntreden i AF i 1989.

Når man retrospektivt skal forsøke å danne seg et bilde av om AF-medlemskap har vært av betydning for våre medlemmer, er det vanskelig å trekke bastante konklusjoner. Det er ingen kontrollsituasjon vi kan sammenlikne med. I den utstrekning det finnes lyspunkter i legenes lønnsutvikling kan man imidlertid peke på oppgjøret i 1986 og 1992, hvor et godt resultat for oss temmelig sikkert var knyttet til arbeid innad i AF.

Gode oppgjør iblant har ikke vært nok til å forandre det totale bildet; en ujevn, men sikker svikt i inntektsutviklingen for våre grupper. Dette har for det siste tiåret også sammenheng med en sterk politisk styring av lønnsdannelsen, hvor utgangspunktet har vært lønnsutjevning og likelønn. Før 1990 var det

lovreguleringer med lønnsstopp, og i de siste tre år har vi hatt et solidaritetsalternativ. I denne siste fasen har AFs innflytelse ikke endret resultatet. Langtidsutdannede i offentlig tjeneste har kommet svært dårlig ut av lønnskampen, menskvinnedominerte yrkesgrupper med høyskoleutdanning har surfet på likelønnsbølgen.

I den senere tid har frustrasjonen blant Legeforeningens medlemmer vært raskt økende. Mye har skyldtes dårlig lønnsutvikling, men ressursknapphet sammen med krav om effektivisering og kvalitetsøkning, følelse av "urettferdig behandling" i mediene, samt uklare organisasjons- og ledelsesforhold er andre faktorer som utfyller bildet.

Post eller propter, legenes misnøye har blitt rettet mot AF. Ønsket om en utmeldelse har blitt fremmet med større og større styrke. På landsstyremøtet i oktober 1995 ble det med solid flertall vedtatt at AF skulle få en mulighet til å vise, gjennom den lønnspolitiske offensiv (LPO), at organisasjonen var "liv laga". Hvis ikke spesifikke krav fra Legeforeningen ble oppfylt i årets forhandlingsprosess, ville landsstyret ha mulighet til en ny vurdering av medlemskapet.

I løpet av våren har det skjedd en vekkelse blant legene. Kombinasjonen av et sterkt samhold mellom legegruppene, bevissthet om hvilke krav som kan stilles til arbeidsgiver, og erkjennelse av hvilken forhandlingsposisjon vi befinner oss i, har gitt en sterk tro på Legeforeningens mulighet som frittstående organisasjon. Oppfatningen av at det innad i AF er en grunnleggende interessekonflikt og maktkamp, som vi til sjuende og sist vil tape, er ikke blitt synlig rokket av det faktum at vi i år, under AF-paraplyen, har hatt det beste ordinære lønnsoppgjøret gjennom tidene.

Våre medlemmer vil ikke ha vanskeligheter med å forstå den logikk som ligger bak landsstyrets vedtak om utmeldelse fra AF per 31.12.1996. Vi må imidlertid akseptere at andre aktører, nettopp i lys av årets lønnsoppgjør, ser med undring på Legeforeningens utmeldelse.

Et solid flertall i landsstyret har ment at våre medlemmer er best tjent med at Legeforeningen for tiden ikke er med i en hovedorganisasjon. Det betyr ikke at Legeforeningen melder seg ut av samfunnet. Tvert imot, Legeforeningen er beredt til å ta et større ansvar; et ansvar for at landet skal ha et godt helsevesen basert på tilgjengelighet, solidarisk finansiering og høy kvalitet. Dette ansvar vil Legeforeningen utøve gjennom et godt samarbeid med politisk myndigheter, andre fagorganisasjoner og med pasientene. Vi er innstilt på et godt faglig, profesjonelt samarbeid også med de helseprofesjoner som er tilsluttet AF, til beste for landets helsevesen og pasientene.

Etter at utmeldelsen ble kjent, har det ikke manglet på advarsler. Mange har sagt at det vil bli umulig for Legeforeningen å greie seg utenfor hovedorganisasjonene. I alle fall vil det bli vanskelig hvis Arbeidsrettsutvalgets innstilling blir tatt til følge. Det er nå opp til oss å vise at de som sier vi ikke kan greie oss, tar feil. Det vil stille krav til alle ledd i vår organisasjon. Det kan imidlertid ikke herske tvil om at en samlet forening står bak landsstyrets vedtak. Det er den beste garantien for at vi skal klare oss.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 10. august 1996. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.